

Török Gáspár

A marosvásárhelyi fotográfia-fotóművészet múltja és jelene

Ahhoz, hogy az Erdély második legnagyobb magyar városában működő marosvásárhelyi Fotó Klubról beszélni tudjak, nem hagyhatok figyelmen kívül két dolgot: először azt a vitathatatlan tény, hogy egy nemzetről, egy nyelvről, egy azonos kultúr-történelemről van szó, még akkor is, ha az utolsó nyolcvan évben egyesek feje felett a határokat ide-oda tologatták, másodsor pedig arról, hogy Erdély fotókultúrájának eddig még kevésbé feltárt, de igen mély gyökerei vannak.

A nyomdatechnika felfedezése óta nem született találmány, amely az információközlést olyan mértékben forradalmasította volna, mint a fényképezés. A fényképezés művelődéstörténeti útját tekintve először megjelenik maga a fénykép, a képes magazin, majd a film. A televízió nem tartozik ugyan e családhoz, de annak közeli rokona és a vizualitás korszakát egészíti ki.

Az én dolgom, hogy az olvasók számára felvázoljam egy lelkes csoport

több mint 50 éves aktivitását. Nincs még Romániában egy olyan fotóklub, melynek tagjait az idők folyamán annyi nemzetközi címmel tüntették ki, mint a marosvásárhelyi (1 Hon.EFIAP, 4 EFIAP, 10 AFIAP, 3 PSA.). Ez a siker nem véletlen, hiszen a marosvásárhelyiek, úgy elméleti, technikai, mint szervezési szinten az ország élenjárói voltak már a XIX. századtól kezdődően.

A város múlt és a jelen fotótörténetének szempontjából is Erdély legnevezetesebb települései közé tartozik, hiszen már 1865-ben Ciehulski Péter, a Hajós-köz 303. szám alatt, igen jól menő műhelyben kiváló képeket készített, melyek vetekednek a kolozsvári Veress Ferencével – akivel máskülönben szoros kapcsolatban állott. A *Székely Hírlap* 1871. július 5-i számában felhívja a tisztelt közönség figyelmét arra is, hogy ez a legalkalmasabb időszak a fénykép készítésére, mert a jó fények miatt a kép elkészítési ideje csak egy pillanat. 1884-1900 között Csonka Gézával, majd 1872-1900 között Warghával is dolgozik együtt. Számos más műterem is csalogatta a közönséget az említett időszakban. Ezzel párhuzamosan mind több és több műkedvelő vásárol magának fényképezőgépet, hogy családját és kirándulásai alkalmából a tájat, annak szépségét saját kezűleg örökítse meg. Így szükségessé válik 1905-ben a marosvásárhelyi Amatőr Fényképészek Egyesületének a megalakítása.

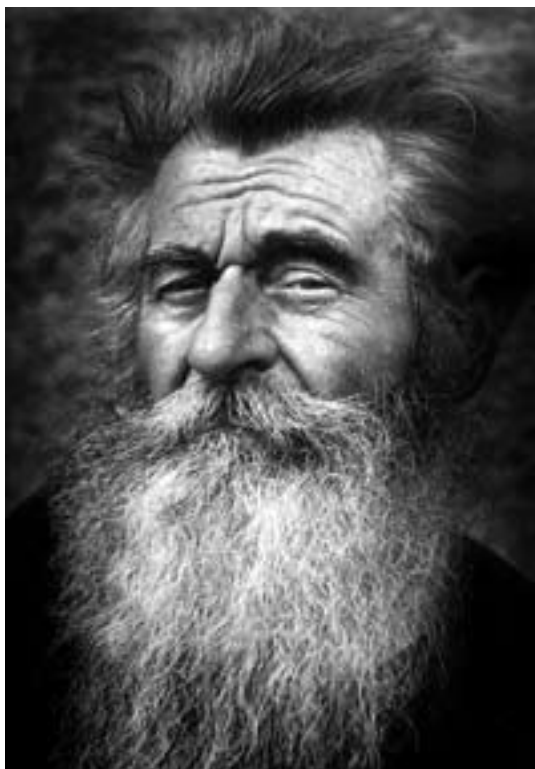
Trianon után Marosvásárhely is a Román Királyság részévé válik. Az itteni fotósok a kolozsváriakkal és a gyulafehérváriakkal egy időben csatlakoznak az 1935-ben megalakult Amatőr Fotográfusok Romániai Egyesületéhez, melynek saját székhelye van Bukarestben a Biserica Enei utca 14. szám alatt. A *Far*, azaz a *Világító torony* című fotós lapban már a marosvásárhelyi Dr. N. S. *Tájkép*

című felvétele is látható. A nagyenyedi fiatal Marx József (1914-1992) is részt vesz a hazai és külföldön rendezett kiállításokon igen nagy sikerrel, több képét reprodukálja az 1940/1. számú *Far* folyóirat. Az Erdélyi Kárpát Egyesület (*EKE*) a fehér-fekete fényképészet hőskorától kezdve felkarolta és támogatta a fényképészetet. A legnagyobb fotókiállításukra és versenyükre 1933 októberében kerül sor Marosvásárhelyen. A beérkezett 305 kép a következő csoportokban versenyzett: Tájképek, Arcképek, Zsánerképek, Különleges felvételek és a Kezdők csoportja. A kiállítást Sziggyártó Gábor osztályelnök nyitotta meg október 8-án, kiemelve, hogy az összesereglett versenyzők oly nagy fotóművészeti érzékről, meglátásról, tökéletes technikai felkészültségről tettek tanúbizonyságot, amilyenekkel a nyugati világvárosok hasonló tárlatainál is ritkán találkozunk.

Marx József 1948-ban, a katonai fogságból egyenesen Marosvásárhelyre jön, ahol a helyi Kereskedelmi Vállalatnál kap fontos beosztású munkát. Megvan még az 1921-ben kapott Voigtlander Vag típusú fényképezőgépe, amivel szorgalmasan fényképez is, sőt 1950-től megint részt vesz a Bukarest által rendezett kiállításokon.

A 2. világháború befejezése után feléled a hivatásos és az amatőr fotográfusok aktivitása, csak régebben a német fotóipar termékeit használók (Kodak, Agfa), most óriási film és fotópapír hiánnyal néznek szembe. Ekkor határozzák el a Horváth testvérek (Imre és Attila, dr.), hogy manufaktúrális módszerrel fotópapírt fognak gyártani, amit 1947-ben sikerül is nekik *Imago* néven forgalomba hozni. Az államosítás után ARFO néven a szövetkezet tovább fejleszti és változatossá teszi a fotópapír gyártást. A már meglévő hagyományt figyelembe véve határozza el az akkori kommunista államvezetés egy nagyméretű, minden ipari, egészségügyi, reklám és művészeti igényt kielégíteni tudó, fényérzékeny anyagokat gyártó kombinát felépítését, japán licence alapján. Ez lett mindannyiunk AZO terméke, amit a gyár 2004-es esztendőben bekezdett bezárásáig rendszeresen használtunk.

Az 1950-es évek elején ajánlotta fel Marx József (mindenki Jóska bácsija) több helybeli fotóamatőrnek azt a lehetőséget, hogy csoportosan küldjék el képeiket a belföldi és külföldi kiállításokra. Így jön létre 1953-ban a marosvásárhelyi Fotóklub, mint a helyi Szakszervezetek Művelődési Házának egyik köre, a következő alapító tagokkal: Marx József (elnök), Grella Andor, Huttera Ottó és Piroska, Vasvári Zoltán, Horváth Imre, id. Ajtai László, Kovács György, Kákonyi József, Dr. Krepsz Iván, Vakarc László, Haragos Zoltán, valamint Bálint Zsigmond. Az 1950-60-as évek között 34 marosvásárhelyi fotós neve szerepel az országos kiállítások névjegyzékeiben, míg

Haragos Zoltán: Portré

Kucsera Jenő: Akt

Török Gáspár: Hazafelé

Török Gáspár: Anyaság

Haragos Zoltán: Portré

Incze István:
Régiség

1960-65 között újabb 36, 1965-70 között még 23. Kik is voltak tulajdonképpen klubunk pionírjai? A már igen jó nevű Marx Józsefen kívül, a többi olyan lelkes amatőr, aki szeret kirándulni, szereti a szépet, ami természetesen meghatározza képek tematikáját. Így a Román Szakszervezetek által 1957-ben rendezett III. marosvásárhelyi versenyen Huttera Ottó 4, Péter Sándor 2, Huttera Piroska 3, Kilyén Tibor 4, Marx József 14 képvel szerepelt.

Ebben az időben még nem beszélhetünk mai értelemben vett klubtevékenységről, hisz csak akkor gyűltek össze a Szakszervezetek Házának 8-as szobájában, ha éppen egy kollekciót kellett összeállítani, vagy az igen ritka fotóanyagok beszerzési módjairól tárgyaltak.

Ennek az igen lelkes csapatnak sikerül 1957. július 25. és augusztus 7. között Marosvásárhelyen megrendeznie az első fényképversenyt XII témacsoportban és külön a kezdők részére is. Marosvásárhely, Sepsiszentgyörgy, Kézdivásárhely, Szászrégen, Csíkszereda városainak 31 szerzőjétől 280 kép érkezik be, amiből a zsűri 200 fekete-fehér képet ki is állít. Párhuzamosan a Pionírok Házában is működik egy fotó-filmkör, melynek igen lelkes vezetője Schnedarek Ervin fizikatanár. A felkészültebb fotósok, Marx és Huttera, periódusonként felkészítő kurzusokat tartottak a fotó iránt érdeklődő diákok és fiatalok részére.

Nagy eseménynek számított a marosvásárhelyi *Alimentara* nevű, élelmiszer forgalmazó vállalat által 1958. november 20. és december 4. közöttre kiírt, szabad témájú verseny megrendezése, aminek a következő mottót adták a rendezők: *A fotóval többet elérhetsz az életben.* A kiadott katalógus szerint 95 résztvevő 970 képpel jelentkezett a következő városokból: Arad, Nagyenyed, Borzesti, Brassó, Bukarest, Kolozsvár, Jászváros, Csíkszereda, Nagyvárad, Sepsiszentgyörgy, Temesvár, Kézdivásárhely és természetesen Marosvásárhely, amiből 365-öt ki is állítottak. A résztvevők közül érdemes megjegyezni Silviu Comanescu, Mircea Faria, Constantin Savulescu, Schröder Alexandru, Oprisor Mircea, Kúti Gábor, Daniló Zoltán, Popper Imre, Molnár Zoltán, Haragos Zoltán és Marx József nevét, akikből az évek folyamán az ország leghíresebb fotósai lettek.

Az 1960-65 esztendőkből sok fiatal csatlakozik a már meglévő idősebb fotósokhoz, akik közül csak azok nevét említtem, akik hosszabb időn keresztül voltak aktív tagjai a körnek: Darabont Lilly, Erdélyi Lajos, Jánosi Albert, Novák Vencel, Szakács Sándor, Szigeti Béla, Szilágyi Sándor, Kerekes Péter-Pál, Ungermann Ottó, Muslinger Attila. Ezeknek a szenvedélyes és a fotó iránt elkötelezett embereknek a segítségével rendeznek Marosvásárhelyt periódusonként országos szintű kiállításokat, amikből aztán Országos Biennálé nőtt ki, 2005-ben rendezve meg a XXI-et.

Az az elképzelés, hogy az 1979-ben megrendezendő IX. Biennáléra külföldi résztvevőket is hívjanak, politikai botrányba fulladt, ti. a megnyitó előtti napon

kénytelenek voltak a rendezők a négy meghívott külföldi klub kollekciójának 40 képét levetetni a falról, és a kinyomtatott katalógusból a neveiket tartalmazó lapokat kitépni. A Ceausescu-féle totalitárius rendszer tiltott mindenféle egyéni és csoportos kapcsolatot a külfölddel, amibe paradox módon a többi szocialista ország is beleértődött. Akkor az volt a szokás, hogy külföldi kiállításra nem lehetett képet küldeni, csak a Bukarestben székelő Külföldi Kultúrkapcsolatok Főigazgatóságán keresztül, ami gyakorlatilag járhatatlan út volt, mert az ide küldött munkák soha nem értek célba. Mégis a klub tagjainak páratlan külföldi sikerei voltak, évente kb. 40 kiállításra küldtek képeket, közvetlen a marosvásárhelyi vámhivatalon keresztül, igen nagy bejutási és díjazási százalék aránnyal. A rendkívüli eljárás csakis Marx József egyéni közbenjárásának köszönhető, aki a helyi pártapparátus vezetőinek és családtagjainak fényképezésével vívta ki magának ezt a privilégiumot. Segíteni akarván másokon is, sok brassói, szebeni, kolozsvári fotóművész munkája jutott ki külföldre, a klub kollekcióján keresztül. Csak az 1993-ban megrendezett XV. Országos Biennálé alkalmából adatik meg a lehetőség európai, amerikai, új-zélandi fotósokat meghívni és munkáikat kiállítani.

A történeti hűség kedvéért kell megemlíteni, hogy a Szakszervezetek Művelődési Házának vezetői, Socaciu Teodor és Szélyes Ferenc mindent megtettek, hogy a fotókört anyagilag is támogassák. A 70-80-as években megrendezett *Megénekelünk Románia* című nacionalista színezetű kulturális versenyeken is részt kellett venni, de csak pozitívumokat bemutató képekkel, teljesen kizárva bármilyen attképet.

Marx József városi fotókörök létrehozását kezdeményezi: a Bolyai Líceumban, a Mezőgazdasági szaklíceumban, a Bútorgyárban, a Megyei Tervező Intézetben, az Imatex Vállalatnál, a Metalotechnikánál, az Electromuresnél, a Cukorgyárnál, a Műtrágya Kombinátot építő Ipari Építkezési Trösztnél stb., de nemcsak a városban, hanem Erdélyszerte, Nagyváradtól Brassóig, Lupénytól Sepsiszentgyörgyig.

Az országban mind gyakoribb kiállításoknak most már sokszor megszabott tematikájuk is van, mint pl. Turizmus és Etnográfia – Herkulesfürdőn, Ellenfényben – Temesváron, az Ember és a munka – Vajdahunyadon, Gyerekek, az Autó és az Ember – Kolozsváron, Peremfotó – Nagyváradon, stb.

Az 1970-es évek elején három új taggal, az úgynevezett „második generáció” képviselőivel bővül a kör. Mihálykó Anna, Józsa Ferenc és jómagam is felvételt nyertünk a klubba, megjelenésünket „vérfriessítésként” üdvözölte a szakma. Új ötleteinkkel és fiatalos lendületünkkel felpezdítettük a klubéletet, hamar beilleszkedve a csapatba, ahol a hangulat barátságos volt, és az igen magas művészi követelménynek is igyekeztünk megfelelni. Hármunk közül a 2000-es évekig csak én maradtam aktív.

Fennállásának 20. évfordulója alkalmából rendezett VII.

Biennálé részvételi szabályzatában jelenik meg először, Bálint Zsigmond az akkori és az azt követő 30 esztendő titkárának kezdeményezésére egy Fotóművészeti Múzeum megalakítása. Az azóta összegyűlt, több mint 900 darabra nőtt anyag ma katalogizálva ugyan, de nem megfelelő technikai körülmények között tárolódik, és várja egy egységes romániai Fotómúzeum létrehozását. Ide kellene összegyűjteni a még meglévő, de egyre fogyó, régi, ám kultúrtörténetünk szempontjából igen értékes fénykép- és fotótechnikai anyagot is.

A klubtagok közül nagyon kevesen voltak azok, akik ezzel a szép mesterséggel keresték meg a kenyerüket (Marx József, Haragos Zoltán, Fóris Zoltán, Simon Ida, Brassay Károly, később Both György), legtöbbször polgári foglalkozása volt. Az 1980-as évek elejéig Romániában nem volt semmilyen szintű fotós képzés, így mindenki autodidakta módon tanulta és fejlesztette tudását, amiben a nagyon kevés román nyelvű és az igen magas szintű magyar nyelvű szakirodalom, s nem utolsósorban a külföldi szalonok katalógusai segítettek.

Egy igen termékeny periódusa következik a klubnak, amikor egymást érik Erdély városaiban, sokszor a helyi üzemekben az egyéni és csoportos kiállítások, házi versenyek, tematikus megmérettetések, anélkül, hogy ez valamit is rontott volna a művészi színvonalon, amihez mindenki ragaszkodott. Hagyománnyá vált, hogy az aránylag (200 km) közeli városokban megrendezett kiállítás-megnyitókra a tagok magukkal vitték családtagjaikat, annál is inkább, mert nemigen akadt olyan rendezvény, ahonnan 2-3 díjat ne vittek volna haza, így teremtve meg a kiállítások családi légkörét.

Ezek a sikerek magukkal hozták az új és tehetséges fotósok megjelenését: Kövesdi László, Gheorghiu Péter, Plájás István, Kucsera Jenő, Miha Constantin, Incze István, Simon Ida, Pálósi Ferenc, Jakab Tibor, Deac Gheorghe és nem utolsó sorban a klub mai szeniorja, Koncz János (sz. 1921) vált taggá.

Röviden három fontosabb szempontra is rá szeretnék mutatni, és pedig arra, hogy 1990 előtt a tagok mivel, mire és mit fényképeztek. Az a zárt szocialista gazdasági szerkezet, ami Ceausescu Romániáját jellemezte, kizárta minden nyugat-európai árucikk hivatalos behozatalát, így a romániai fotósok csak a kelet-német, vagy szovjet gyártmányú fényképezőgépekhez és lengyel nagyítókhoz jutottak hozzá. A filmek és fotópapírok terén még rosszabb volt a helyzet, ti. az ország már gyártotta a maga termékeit, így még az igen jónak tartott magyar Forte papírhoz sem lehetett az üzletekben hozzájutni. Az 1970-es évek közepéig csak fekete-fehér alapanyagra fényképezett mindenki, hogy aztán Novák Vencel, Schnedarek Ervin, Marx József, Incze István, Kucsera Jenő próbálkozzanak a színes felvételekkel, több vagy kevesebb sikerrel, főleg a hiányos technikai felszereltség miatt. Sokkal jobb eredményt értek el azok, akik inkább a diaposzítív technológiát és a diaporáma bemutatást részesítették

előnyben, akik közül megemlítendő: Kerekes Péter Pál, Jósa Ferenc, Haragos Zoltán és Marx József. Arra, hogy ki mit fényképezett, volt két olyan arany szabály, amit nem volt szabad átlépni: nem volt előnyös az ország negatív oldalát bemutatni és nem kerülhettek a legtöbb városban falra aktok. Így aztán nem csoda, hogy túlsúlyba kerültek a tájképek, a szép női portrék, naiv, fotogenikus és piktorialis témájú képek.

Természetesen a nagyobb esztétikai érzékkel megáldott, lázongásra hajlamos fotósok kitörtek ebből a zárt körből, és más, speciális témákat is kerestek: Haragos a cigány és szociofotót, Bálint Zsigmond a néprajzi, Kerekes Péter a természeti, Marx József a színházi tematikát követte, Kövesdi László a csendélethez vonzódott, én magam az épületfotóval kísérleteztem. Teljes bizonyossággal elmondható, hogy a Marx–Haragos–Bálint és mások által fémjelzett marosvásárhelyi Fotó Klub igen széleskörű és hatékony, belföldi és külföldi aktivitásának tudhatóan, kivívta az ország éllovasának kijáró tiszteletet. Már jeleztem, hogy évente legalább 40 külföldi és legalább 15 belföldi kiállításra küldtek képet, ami számszerűen több mint **3000** (!) képet és diaposzítívot jelentett, igen–igen sok elismeréssel és díjjal fűszerezve. Ezt az eredményt az ország egyetlen klubja még csak megközelíteni sem tudta. Megemlítendő az a tény is, hogy az ország más klubjaival igen szoros és baráti kapcsolatok fejlődtek ki, amik közül kiemelném többek között a craiovai, nagyváradi, brassói, nagyszebeni, csíkszeredai, kolozsvári klubot, függetlenül az etnikai hovatartozásuktól, ami egy nagy és összetartó fotós közösség létrejöttét eredményezte.

Az 1990-es rendszerváltás nagy törést idézett elő a klub tevékenységében, nem csak azért, mert a gazdasági életben hiperinfláció lépett fel, amihez a tagság nehezen adaptálódott, hanem részben leálltak a külföldi meghívások is. Ilyen körülmények között a Román Fotó Szövetség (Asociatia Artistilor Fotografii), amely közben elvesztette igen nagy tiszteletben álló elnökét (prof. ing. Silviu Comanescu EFIAP.), megpróbálja újrászervezni működését. Az új országos és regionális alapszabályok kidolgozásában úgy Bukarestben, mint Kolozsváron aktívan részt vettem, s ennek elismeréseként a Szövetség Tanácsosának és az erdélyi fiók alelnökének választanak meg. Meg kell jegyezni, hogy az országos Fotó Szövetség a 2000-es évek elejére teljesen felbomlik, székhely, elnök és aktivitás nélkül marad. Így a mai Románia fotós társadalmának nélkülöznie kell egy országos szervezetet.

Az új követelményeknek megfelelően a klub 1991. december 17.-től jogi személyé válik **Fotoclub Targu Mures** néven.

Legnagyobb veszteségét 1992. április 30-án kellett elszenvednie, amikor váratlanul elhunyt Marx József, a klub elnöke, sokunk jó barátja, szellemi mentora, a fotográfia kiváló mestere. Klubelnöknek Bálint Zsigmondot választjuk meg, akit én alelnökként, Haragos Zoltán titkárként és Pálósi Ferenc pénztárnokként segítünk munkájában.

Második legnagyobb megpróbáltatását akkor kellett átélnie a tagságnak, amikor 1994-ben egyszerűen, minden előzetes felszólítás nélkül, ki kellett költöznünk a Művelődési Házból. Sikerül ugyan a bástyákkal és fallal körülvett Várban két klubhelyiséget és egy nagy, kiállító teremnek is megfelelő helyiséget elfoglalnunk, majd Fodor Imre, akkori polgármester jóindulatával hitelesíteni is ottlétünket. Így jön létre a régen áhított saját - igaz, fűtetlen - fotógalériánk, aminek felavatására 1996. szeptember 26-án került sor. Azóta is, a téli hónapokat kivéve, megszakítás nélkül működik, évi 8-10, külföldi és belföldi művész alkotásainak bemutatásával, minden kormányzati támogatása nélkül.

A megváltozott politikai helyzet már lehetővé teszi a külfölddel való kapcsolattartást, amit igyekszünk is kihasználni, egyéni, csoportos kiállítások, vagy a személyes kontaktusok révén. Ezek közül fontos megemlíteni a következő városokat: Kazinczbarcika, Vác, Miskolc, Komló, Győr, Budapest, Zalaegerszeg, Szeged, Kecskemét. Nagy lehetőség volt az 1994 szeptemberében, a Kálmán Béla (MFIAP) anyagi és erkölcsi segítségével létrehozott kiállítás Santa Fé (USA) városában, aminek megnyitóján személyesen is részt vehettem. Klubkollekciónk megjárta Argentínát, Uruguayt, Savitaipale-t (Finnország), Burghausent (Németország), Chietti-t (Olaszország), stb., de jöttek létre egyéni kiállítások Bursa (Törökország), Liverpool (UK), Melbourne (Ausztrália), valamint Magyarország és Románia igen sok városában is. Évtizedes próbálkozások után, végre sikerül elérni, hogy a magyarországi MAFOSZ teljes jogú tagjává fogadjon, ami nagymértékben Győri Lajos mostani elnöknek köszönhető. Így klubtagságunk egyenlő esélyekkel nevez Magyarországon rendezett belföldi kiállításokra. Ennek köszönhetően a 90 évek második felében, Kucsera, Incze, Szegedi kollégáimmal, több ízben eljutottunk a kazinczbarcikai akt-alkotó táborokba. A kapcsolat tartás szempontjából igen hasznosnak bizonyultak a MAFOSZ által rendezett, nyári fotóegyetemen való részvételek.

Első bemutatkozó könyvecskénk címe: **Romanian fine art photography from Targu Mures**, amit az 1994 augusztusában Vácra látogatott 4 tagú delegációnknak köszönhetően, a város önkormányzata adott ki. A klub fennállásának 45. évfordulójára rendezett ünnepségek alkalmából (1998) sikerült megjelentetni a Klub történetét, amiben megtalálható az 1953-1998 közötti marosvásárhelyi fotósok névsora is. Szép és igényes az a 70 oldalas kiadvány, melynek címe: **ART foto – 2000** és 16 fotóst mutat be. Az 50 éves évforduló alkalmából (2003) is megjelenik egy tartalmas ismertető a klub tevékenységéről. Időközben egyeseknek már van lehetősége kisebb méretű portfóliókat is megjelentetni. A nagyméretű, igényes, életművet bemutató művészalbumok sorát nekem sikerült megnyitnom, 2004-ben, **Kivárt pillanatok** címmel, melyet Bálint Zsigmond **Karácsonytól Pünkösdig**, majd Haragos Zoltán **Emberközelen** című albuma követett.

A Román Fotó Szövetség inaktivitását az erdélyi fotósok a Román Fotó Klubok Egyesületének megalakításával (Szeben) és a franciaországi *Image Sans Frontier* nevű szövetségbe való belépéssel (Brassó) akarták egyensúlyozni, sajnos kevés eredménnyel. A Magyar Fotóművészek Világszövetsége megalakulásánál már kezdeményező szerepet vállaltunk.

Mindezek ellenére pl.: az 1997-es esztendőben 62 külföldi és 213 belföldi bejutással, 6 nemzetközi és 15 hazai díjjal büszkélkedhettek a tagok, míg 2005-ben 28 szalonra 855 képet küldtünk, és a 108 elfogadott képből 23-at díjaztak.

Nem utolsó sorban kell megemlítenem azt, hogy az erdélyi fotótörténet fehér foltjainak kutatása elodázhatatlan feladat, immár két évtizede, hogy létrehoztam egy kb. 500 régi fotográfiából álló kollekción, amiben sok, a szakma őskorában készült felvétel (pl. ferrotípia) található. A XXI. század két, ellentmondásos eseménnyel kezdődött. Lemond elnöki tisztségéről Bálint Zsigmond (2002), de a helyébe választott Tamás András sem tudta felvállalni huzamosabb időre e fontos tisztséget és 2005-ben leköszönt. Ezután a tagság Incze István tanárt bízta meg a klub vezetésével.

Óriási előrelépést jelentett azonban, a hagyományos országos fotóművészeti biennálékkal párhuzamosan, a FIAP védnöksége alatt a Nemzetközi Szalonok megrendezése. A 3. szalonon (2005) már 45 ország fotóművésze jelentkezett 2898 képpel, amit három szekcióban (monokrom, színes, digitális) bírált el a nemzetközi zsűri, kiosztva a felajánlott 52 díjat. A fentiekből is látszik, hogy az új digitális technológiát a marosvásárhelyi fotósok egy része már szívesen használja, sőt saját maguk ülnek a computer elé. Igaz, hogy az így készített kép már nem fotóművészeti alkotás, hanem ún. vizuális művészetnek, fotógrafának tekinthető, de a kiállításokon szívesen látott alkotások.

Egy ilyen összefoglaló után illik arról is szólni, hogy ennek a patinás klubnak melyek a jövőbeli elképzelései, milyen perspektíva előtt áll? Én személy szerint, többek között, a következő feladatokra tenném a hangsúlyt: fontos, hogy a vár restaurálása során a klub, a mostani helyiségei helyett, egy megfelelő új helyiséget és kiállítótermet kapjon. Intézményesíteni kellene a Fotó Galéria működését. A fiatalítás is elodázhatatlan, a zökkenőmentes generációváltás érdekében. Folytatni és ápolni kell a klub hagyományait. Ehhez kapcsolódóan: a művészi fotózás mellett tevékenységünkben nem maradhat ki a céltudatos hagyományőrzés. Távlabbi cél: a romániai Fotó Múzeum megalakítása.

Kelt Marosvásárhelyt, 2006. május 23-án.